

Vergaderjaar 2024–2025

36 552

Wijziging van de Kieswet, houdende regels over taken van de Kiesraad met het oog op de bevordering van de kwaliteit van de uitvoering van het verkiezingsproces (Wet kwaliteitsbevordering uitvoering verkiezingsproces)

B

VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE ZAKEN¹

Vastgesteld 3 juni 2025

1. Inleiding

De leden van de fractie van **GroenLinks-PvdA** hebben de volgende vragen aan de regering.

Het is de leden van de **CDA**-fractie duidelijk dat het voorstel zich beperkt tot een uitbreiding van de taken van de Kiesraad. Toch grijpen deze leden het voorstel aan om een vraag te stellen over de feitelijke uitvoering van de Nederlandse stembussen.

De leden van de **D66**-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de Wet kwaliteitsbevordering uitvoering verkiezingsproces. Met deze wet krijgt de Kiesraad een grotere rol in het verkiezingsproces, om zo de kwaliteit van verkiezingen te vergroten en gemeenten ondersteuning te bieden bij het uitvoeren van verkiezingen. De leden vinden het goed dat er wordt gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit van verkiezingen. Dit versterkt de democratie. Over het wetsvoorstel hebben de leden een aantal vragen. De leden van de ChristenUnie-fractie sluiten aan bij deze vragen.

2. Uitvoerbaarheid

Om de uitvoerbaarheid van wetgeving goed te kunnen beoordelen is het belangrijk voor de leden van de Eerste Kamer om te beschikken over een uitvoeringstoets. De leden van de fractie van **GroenLinks-PvdA** merken

¹ Samenstelling:

Lagas (BBB) (*voorzitter*), Kemperman (Fractie-Kemperman) Kroon (BBB), Van Langen-Visbeek (BBB), Lievense (BBB), Fiers (GroenLinks-PvdA), Recourt (GroenLinks-PvdA), Janssen-Van Helvoort (GroenLinks-PvdA), Van Gurp (GroenLinks-PvdA), Roovers (GroenLinks-PvdA), Geerdink (VVD), Van de Sanden (VVD), Meijer (VVD) (*ondervoorzitter*), Doornhof (CDA), Prins (CDA), Van Toorenburg (CDA), Dittrich (D66), Aerdts (D66), Van Hattem (PVV), Nicolai (PvdD), Nanninga (JA21), Janssen (SP), Talsma (CU), Dessing (FVD), Schalk (SGP), Perin-Gopie (Volt), Van Rooijen (50PLUS), Van der Goot (OPNL)

op dat voor deze wetgeving geen uitvoeringstoets gedaan is. Kan de regering toelichten waarom er geen uitvoeringstoets is uitgevoerd?

3. Stembussen

Tijdens de behandeling van het voorstel Tijdelijke experimentenwet stembiljetten (34.288) is door het toenmalige Tweede Kamerlid Amhaouch de vraag gesteld of we in Nederland af kunnen van klike's als stembussen. In dit licht vinden ook de leden van de **CDA**-fractie dat het gebruik van dergelijke containers afbreuk doet aan stemmen als uitdrukking van democratisch burgerschap. Wanneer het stemmen eindigt in het deponeren van het stembiljet in een bak die in het dagelijks leven geassocieerd wordt met afval, kan dit de waardigheid van het stemmen ondergraven.

Destijds antwoordde de Minister van BZK slechts dat esthetiek, de veiligheid en het afvoeren in principe onder de verantwoordelijkheid en de kosten van de gemeente vallen. Hoe kijkt de regering aan tegen het gebruik van klike's als stembus? En is zij tot meer actie bereid dan de Minister van BZK destijds?

4. Kiesraad

Deze wet is volgens de regering een stap in het proces om van de Kiesraad een bredere verkiezingsautoriteit te maken. Welke stappen moeten er nog genomen worden om het proces richting een verkiezingsautoriteit te voltooien, zo vragen de leden van de **D66**-fractie. Wat zou de volledige rol van een verkiezingsautoriteit moeten zijn, ten opzichte van de rol die de Kiesraad krijgt met het voorliggende wetsvoorstel?

Met deze wet krijgt de Kiesraad de bevoegdheid om in te grijpen bij een stembureau op de verkiezingsdag, als er onregelmatigheden worden waargenomen. Dit wordt in het wetsvoorstel een procesaanwijzing genoemd. Wat is de inschatting van de regering over het aantal keer dat een procesaanwijzing nodig zal zijn op de verkiezingsdag? Hoe vaak komt het op dit moment voor dat er onregelmatigheden plaatsvinden op stembureaus? Hoe worden onregelmatigheden aangepakt op stembureaus waar waarnemers van de Kiesraad niet aanwezig zijn?

Met dit wetsvoorstel verschuift de ondersteuning van gemeenten in het organiseren van verkiezingen van het Ministerie van BZK naar de Kiesraad. Welke overweging ligt aan dit besluit ten grondslag? Op welke manier wordt de Kiesraad verantwoordelijk voor de ondersteuning van gemeenten?

5. Beïnvloeding

Het beïnvloeden van verkiezingen door buitenlandse actoren vormt volgens de **D66**-fractie leden een steeds groter gevaar voor de democratie. Eerder dit jaar werd een verkiezingsuitslag in Roemenië ongeldig verklaard vanwege een desinformatiecampagne uit Rusland. Hoe draagt dit wetsvoorstel bij aan het verstevigen van vrije verkiezingen in Nederland? Welke bevoegdheden krijgt de Kiesraad om buitenlandse inmenging te voorkomen? Wat gaat de regering extra doen om de beïnvloeding van onze verkiezingen tegen te gaan?

6. Digitale weerbaarheid

Bij het houden van verkiezingen is voor de leden van de **D66**-fractie ook de digitale veiligheid van groot belang. Cyberaanvallen komen steeds vaker voor. Op dit moment vinden verkiezingen analoog plaats met papieren stembiljetten. In het verleden is in Nederland ook gestemd met een stemcomputer. Dit zou in de toekomst opnieuw plaats kunnen vinden. Hoe zorgt dit wetsvoorstel ervoor dat digitale weerbaarheid van verkiezingen gewaarborgd blijft?

7. BES-eilanden

Ook op de BES-eilanden is het belangrijk dat verkiezingen goed georganiseerd zijn en soepel verlopen. Heeft de Wet kwaliteitsbevordering uitvoering verkiezingsproces ook betrekking op de BES-eilanden? Hoe zorgt dit wetsvoorstel, zo vragen de leden van de **D66**-fractie, ervoor dat het verkiezingsproces op de BES-eilanden wordt verbeterd?

8. Kosten

In hun advies² aan de regering over dit wetsvoorstel schrijven de VNG en de NVVB: «In de eerste plaats verzoeken we u met ons in overleg te gaan over het uitvoeren van een gedegen onderzoek om daarmee een actueel beeld van de kosten van een verkiezing te krijgen. In de tweede plaats is onduidelijk hoe u in de nieuwe rolverdeling tussen ministerie en Kiesraad zult waarborgen dat aan de financiële randvoorwaarden voor de uitvoering van de wet wordt voldaan.» De leden van de fractie van **GroenLinks-PvdA** vragen of aan dit eerste verzoek inmiddels is voldaan? Voorts vragen of er inmiddels duidelijke afspraken zijn gemaakt over de financiële randvoorwaarden. Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe ziet deze afspraak eruit? Kan de regering de Eerste Kamer daarover informeren?

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken ziet met belangstelling uit naar de nota naar aanleiding van het verslag en ziet deze graag zo spoedig mogelijk tegemoet.

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,
Lagas

De griffier van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,
Bergman

² Brief van de VNG en NVV aan de Minister van BZK d.d. 16 februari 2023 (kenmerk TRE/U202300044), Adviesaanvraag over Wet kwaliteitsbevordering uitvoering verkiezingsproces.